RPW/29518/2025-1P
EZD RP MRPiPS
(BOM-IV)
Data rejestracji: 2025-04-03
Data wpływu: 2025-04-03

30.03.2025 r.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
BIURO PODAWCZE
Data wpływu: 2025 -04- 03
L. dz. .....

Sz. Pani

dr Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

przedstawia stanowisko w sprawie aktualnej sytuacji systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Stanowisko zostało wypracowane w ramach ostatniego XVIII Ogólnopolskiego Forum PCPR i MOPR i zostało uaktualnione po zebraniu dodatkowych danych z samorządów powiatowych.

Obserwujemy nasilający się kryzys dotyczący niewystarczającej liczby miejsc w pieczy zastępczej w stosunku do potrzeb, wynikających z liczby postanowień sądowych nakazujących umieszczenie w tejże pieczy zastępczej dzieci, wymagających zapewnienia małoletnim bezpiecznego miejsca.

W ocenie

obecnie nie ma możliwości rozwiązania wskazanej sytuacji kryzysowej w obszarze samej pieczy zastępczej. Wskazują na to:

1) Po pierwsze fakt, że większość samorządów gminnych nie utworzyła jeszcze – mimo trzynastu lat obowiązywania ustawy o wspieraniu rodziny – skutecznego systemu wsparcia i pracy z rodziną biologiczną; realnie chroniącego dzieci w sytuacjach wystąpienia kryzysów rodzinnych, skutkujących często zabezpieczaniem dzieci poza rodzinami biologicznymi.
   Brak realnego systemu wsparcia rodzin biologicznych w samorządach gminnych (choć obliguje do tego samorządy gminne ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) **wskazujemy jako jedno z podstawowych źródeł narastającego kryzysu i niewystarczalności w stosunku do potrzeb aktualnie zbudowanego systemu pieczy zastępczej**; wskazujemy, że ciągle jeszcze są gminy niezatrudniające asystentów rodzin lub zatrudniające asystentów na kilka godzin tygodniowo w formie umów zleceń (co

dla części tych pracowników jest pracą drugoplanową, której nie poświęcają właściwej uwagi); w zdecydowanej większości samorządów gminnych nie są zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej specjaliści wsparcia rodziny i dziecka np. psycholodzy, pedagodzy, terapeuci itd.

W tym zakresie wskazujemy też na brzmienie art. 15 Ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Dz.U.2025.0.49 t.j. Zakres zadań asystenta rodziny określony w artykule 15, jest niewykonalny przez asystenta rodziny, gdyż tenże asystent, by skutecznie wykonywać zadania ustawy, określone tylko w art. 15, musiałby mieć jednocześnie kwalifikacje psychologa, terapeuty, socjologa, diagnosty, planisty, doradcy zawodowego, doradcy finansowego, pracownika socjalnego, pedagoga, prawnika, itp. Dodatkowo małą efektywność pracy asystenta rodziny nasiliło wprowadzone kilka lat temu obniżenie wymogu minimalnego wykształcenia przy zatrudnianiu asystenta rodzinnego z wyższego na wykształcenie średnie;

2) Po drugie konieczność utrzymania procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, ograniczającego liczbę miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej; mimo świadomości potrzeby realizacji deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej uważamy, że została ona przedwcześnie uruchomiona, co wpłynęło i wpływa na obecny kryzys sytuacji systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

   W tym zakresie wskazujemy, że przedwcześnie wdrożony proces deinstytucjonalizacji aktualnie doprowadził do sytuacji, w której na ponad 1300 placówek opiekuńczo – wychowawczych **w Polsce w połowie (ok. 650) są przekroczone dopuszczalne limity przyjęć**.

3) Po trzecie obserwujemy od kilku lat wyczerpanie się możliwości zwiększania liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej w skali kraju, zasilanej przez środowiska rodzinne (m.in. w związku ze zmianami systemów wartości z altruistycznych na nastawione na samego siebie, obserwowanymi w Polsce i w całej Europie). W ocenie specjalistów Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Powiatowych i Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie „CENTRUM" praktyka prowadzenia naboru kandydatów do bycia rodzicem zastępczym wskazuje na stałe zmniejszanie się liczby chętnych do tej funkcji. Liczba aktualnie pozyskiwanych przez Organizatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej kandydatów na rodziców zastępczych wystarczy, i to pod warunkiem zintensyfikowania działań promujących ideę rodzicielstwa zastępczego, **zaledwie na odtwarzanie aktualnej liczby rodzin zastępczych**, co jest dalece niewystarczające i pogłębi aktualnie rejestrowany kryzys liczby miejsc w pieczy zastępczej.

4) Po czwarte, w związku z ww. zmianą systemów wartości społecznych następuje też zmniejszanie się liczby przysposobień (adopcji) i to w skali procentowo wyższej niż spadek liczby nowych miejsc w pieczy. To zjawisko bezpośrednio zwiększa liczbę dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

5) Po piąte, obciążenia i skutki popandendemiczne (stany obniżonego nastroju, zaburzenia depresyjne, stany lękowe, zaburzenia lękowe, stany napięcia, zaburzenia zachowania, zaburzenia opozycjo – buntownicze; skutki izolacji rówieśniczej, masowe nadużywanie ekranów i cyberuzależnienia itd.) powodują, że z roku na rok zwiększa się liczba dzieci i młodzieży przeżywających poważne trudności w bieżącym

funkcjonowaniu w takiej skali, że rodziny zastępcze, mimo odpowiedniego przygotowania, nie są już w stanie zapewnić tym dzieciom bezpiecznej opieki, co powoduje, że corocznie już ok. 15 % umieszczeń w pieczy instytucjonalnej to dzieci, które przychodzą z rodzin zastępczych!

Dlatego, w celu poprawy sytuacji dzieci z rodzin doświadczających różnych kryzysów oraz w celu zmniejszenia liczby sytuacji, w których dzieci będą musiały opuszczać swoje środowiska rodzinne, **rekomendujemy wprowadzenie** w każdej gminie, w każdym ośrodku pomocy społecznej **systemowego modelu wspierania rodziny.**

Jest to model **utworzony i sprawdzony w ramach trzynastu lat funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej.** Będzie on oparty w ośrodkach pomocy społecznej, zamiast na pracy pojedynczego asystenta rodziny, na pracy zespołów pracy z rodziną, działających efektywnie (na wzór postanowień rozdziału 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) z uwzględnieniem:

a) diagnozy sytuacji rodzinnej – zespołowej, a nie indywidualnej jak w przypadku asystenta rodziny,
b) cyklicznych cotrzymiesięcznych i copółrocznych ocen sytuacji dziecka w rodzinie,
c) planów pracy z rodziną, aktualizowanych odpowiednio do sytuacji w rodzinie,
d) zespołów pracy z rodziną współpracujących z wieloma specjalistami z różnych obszarów, specjalistami wspierającymi rodziny w rozwiązywaniu ich trudnych sytuacji,
e) oraz dodatkowych narzędzi, wypracowanych w czasie trzynastu lat funkcjonowania systemu pieczy zastępczej: np. szkoleń dla rodziców podnoszących kompetencje rodzicielskie (na wzór art. 44 uowrispz), osób do pomocy w sprawowaniu opieki nad dzieckiem, kierowanych okresowo do rodzin objętych wsparciem (na wzór art. 57 uowrispz), centrów wsparcia rodziny działających w każdej gminie (na wzór art. 76 uowrispz), dodatkowych świadczeń dla rodzin realizujących plany pomocy rodzinie (na wzór art. 83 uowrispz), czy samopomocowych grup wsparcia.

Ten model pracy z rodziną i wsparcia rodziny był rozwijany przez organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej – powiatowe centra pomocy rodzinie i sprawdził się w ramach trzynastu lat funkcjonowania systemu pieczy zastępczej, ustanowionego ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Był też realizowany w pojedynczych przypadkach w gminach – z efektami. Jest też realizowany w odmiennym, choć w części zbliżonym kształcie, w procedurze przeciwdziałania przemocy „Niebieskie Karty" przez grup diagnostyczno -pomocowe, a wcześniej przez grupy robocze Zespołów Interdyscyplinarnych.

Realizacja powyższej rekomendacji, czyli wdrożenie na poziomie gmin systemu do pracy z rodzinami napotykającymi trudności, zdaniem specjalistów - praktyków

, przyczyni się do widocznego zmniejszenia liczby dzieci wymagających zabezpieczenia poza rodziną biologiczną, co znacząco przybliży do rozwiązania problemu braku liczby miejsc w pieczy zastępczej.

Proponujemy wprowadzenie do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej działań wskazanych w poniższych propozycjach zapisów:

Do art. 10 dodaje się ust. 5) w brzmieniu:

5) pracę z rodziną prowadzi zespół wsparcia dziecka i rodziny powoływany do każdego zgłoszonego przypadku kryzysu rodziny z dziećmi.

W art. 15. ust. 1 [Zadania asystenta rodziny] zmienia się punkt 1) i 2)

1. Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

1) koordynowanie opracowania i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, opracowującym diagnozę rodziny, oraz zespołem wsparcia dziecka i rodziny;

2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz zespołem wsparcia dziecka i rodziny, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;

Dodaje się Rozdział 2 a w brzmieniu:

Rozdział 2 a

Ocena sytuacji dziecka w rodzinie przeżywającej trudności oraz ocena rodziny przeżywającej trudności

Art. 17 a. [Przedmiot oceny dokonywanej przez zespół wspierania dziecka i rodziny]

Zespół wsparcia dziecka i rodziny ocenia:

1) sytuację dziecka w rodzinie przeżywającej trudności;

2) rodzinę przeżywającą trudności.

Art. 17 b. [Cele oceny sytuacji dziecka]

Zespół wsparcia dziecka i rodziny dokonuje oceny sytuacji dziecka w rodzinie przeżywającej trudności w celu:

1) ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;

2) analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną;

3) modyfikowania planu pomocy dziecku;

4) monitorowania sytuacji dziecka;

5) oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;

6) oceny zasadności podjęcia działań zabezpieczających dziecko w innym miejscu poza rodziną biologiczną;

7) informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, 854, 1562 i 1635), przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej.

Art. 17 c. [Osoby biorące udział w ocenie sytuacji dziecka]

1. Oceny sytuacji dziecka Zespół wsparcia dziecka i rodziny dokonuje na posiedzeniu z udziałem:

1) rodziców dziecka w rodzinie przeżywającej trudności;

2) pedagoga;

3) psychologa;

4) właściwego asystenta rodziny;

5) właściwego pracownika socjalnego;

2. Do udziału w posiedzeniu w sprawie sytuacji dziecka w rodzinie przeżywającej trudności mogą być zapraszani w szczególności przedstawiciele: sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania rodziny, właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, centrum usług społecznych, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych oraz organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka, a także osoby bliskie dziecku.

Art. 17 d [Terminy przeprowadzania oceny sytuacji dziecka]

1. Ocena sytuacji dziecka powinna być przeprowadzana w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

2. Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka Zespół wsparcia dziecka i rodziny formułuje na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w rodzinie, a następnie przekazuje ją do właściwego sądu.

Art. 17 e [Cele oceny rodziny przeżywającej trudności]

Zespół wsparcia dziecka i rodziny dokonuje oceny rodziny przeżywającej trudności pod względem predyspozycji do poradzenia sobie ze zdiagnozowanymi trudnościami oraz jakości opieki i pracy z dzieckiem.

Art. 17 f. [Terminy przeprowadzania oceny rodziny przeżywającej trudności]

1. Zespół wsparcia dziecka i rodziny dokonuje pierwszej oceny rodziny przeżywającej trudności nie później niż przed upływem miesiąca od powzięcia wiedzy o trudnościach w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny.

2. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie pół roku od dokonania pierwszej oceny, a następne nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

2a. Do ocen, o których mowa w ust. 1 i 2, rodzina przeżywająca trudności może złożyć, w terminie 14 dni od dnia otrzymania oceny, zastrzeżenia do burmistrza/wójta.

2b. Burmistrz/wójt rozpatruje zastrzeżenia w terminie 14 dni od dnia ich otrzymania.

2c. W przypadku, gdy Burmistrz/wójt nie rozpatrzy zastrzeżeń, o których mowa w ust. 2a, w terminie, o którym mowa w ust. 2b, uznaje się, że zastrzeżenia te zostały uwzględnione przez burmistrza/wójta.

2d. W razie uwzględnienia zastrzeżeń przez burmistrza/wojta ocenę rodziny przeżywającej trudności sporządza się po raz drugi. Do oceny sporządzonej po raz drugi przysługują zastrzeżenia na zasadach określonych w ust. 2a-2c.

3. W przypadku negatywnej ostatecznej oceny rodziny przeżywającej trudności, kolejna ocena jest dokonywana nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia dokonania tej oceny. W przypadku kolejnej negatywnej ostatecznej oceny Zespół wsparcia dziecka i rodziny kieruje do sądu opinię i wniosek o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.

4. Zespół wsparcia dziecka i rodziny wyznacza termin oceny rodziny przeżywającej trudności, uwzględniając stopień przygotowania rodziny do wykonywania ich zadań.

5. Sporządzając opinię, o której mowa w ust. 3, Zespół wsparcia dziecka i rodziny bierze pod uwagę w szczególności możliwość zapewnienia dziecku stabilnego, rodzinnego środowiska wychowawczego.

Wprowadzenie rekomendowanych zmian doprowadzi to rzeczywistego uruchomienia:

a) po pierwsze zapisów art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który mówi wprost o pracy z rodziną biologiczną, przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, by nie musiało dochodzić do zabezpieczania dziecka poza swoją rodziną biologiczną;
b) po drugie, gdy dochodzi do zabezpieczenia dziecka w pieczy zastępczej – do wykorzystania tej sytuacji zgodnie z zapisem art. 33 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który mówi wprost o wykorzystaniu umieszczenia dziecka w pieczy zstępczej do pracy z rodziną biologiczną, umożliwiającej powrót dziecka do rodziny.

Realne podjęcie działań wspierających rodzinę biologiczną pozwoli też, w przypadku stwierdzenia braku możliwości powrotu dziecka, na opracowanie (w oparciu o diagnozę rodziny i ocenę działań naprawczych rodziny) wniosku do sądu rodzinnego o pozbawienie władzy rodzicielskiej rodziców i umożliwienie dziecku przysposobienia w bezpiecznej rodzinie.

, przedstawia też kolejne uwagi i opinie dotyczące funkcjonowania systemu pieczy zastępczej. Wcześniejsze propozycje przedstawialiśmy w pismach z 11 marca 2024 r., z 16 maja 2024 r. oraz z 21 maja 2024 r.

Proponujemy:

1) wprowadzanie deinstytucjonalizacji w obszarze placówek opiekuńczo-wychowawczych dopiero po opracowaniu realnego stanu docelowego, uwzględniającego realne możliwości i potrzeby systemu pieczy zastępczej, oraz po opracowaniu mapy drogowej dojścia do zaplanowanego stanu; z uwzględnieniem wyników „Ogólnopolskiej diagnozy w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski", opublikowanej w lutym 2024, opracowanej na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu, przez Uczelnię Korczaka we współpracy z ekspertami Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej oraz firmę badawczą PBS (*Raport został opracowany przez zespół badawczy, liczący prawie 40 osób, reprezentujących 14 placówek naukowych i instytucji*). Wyniki tej diagnozy wskazują jednoznacznie, że **system pomocy społecznej i wsparcia rodziny nie będzie funkcjonował bez instytucji**, w tym OPS, PCPR, DPS i **POW** – bo to instytucje są podstawą formalną i praktyczną funkcjonowania każdego systemu; **właściwy kierunek deinstytucjonalizacji to rozwój usług społecznych w środowisku** w oparciu o obecny system instytucjonalny);

2) **przygotowaniu realnego systemu wsparcia dla rodziców zastępczych** – jako warunek pozyskiwania nowych kandydatów na rodziców zastępczych;

3) zaplanowanie w procesie deinstytucjonalizacji wykorzystania ważnych zasobów obecnego systemu pieczy zastępczej, czyli placówek opiekuńczo-wychowawczych i pracujących w nich doświadczonych specjalistów np. poprzez określenie liczby miejsc w placówkach instytucjonalnych i typów placówek (placówki interwencyjne, placówki krótkoterminowego pobytu, placówki przygotowujące do samodzielności, placówki terapeutyczne: a) dla uzależnionych, b) dla małoletnich z zaburzeniami zachowania, c) dla małoletnich z dysfunkcjami zdrowotnymi wymagającymi stałego wsparcia medycznego itd.) z uwzględnieniem realnych potrzeb, w tym np. faktu, że od ponad 4 lat ponad 15 % dzieci trafiających corocznie do pieczy instytucjonalnej, to dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej;

4) włączenie w system pieczy zastępczej obecnych placówek oświatowych: młodzieżowych ośrodków socjoterapeutycznych i wychowawczych, tak by nie blokowały miejsc w pieczy zastępczej i by podlegały takim samym zasadom i standardom jak piecza zastępcza; w okresie przejściowym mogą to być zmiany w zasadach funkcjonowania placówek oświatowych np. całoroczność pobytu zamiast sezonowości; w naszej ocenie pozwoli to zniwelować obecny

problem blokowania miejsc w pieczy zastępczej przez nieletnich umieszczanych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych czy socjalizacyjnych; zauważamy spodziewany opór kadr MOW i MOS z racji utraty uprawnień wynikających z Karty nauczyciela, przypominamy jednak, że samorządy powiatowe doskonale poradziły sobie z rozwiązanie tego typu problemu kilka lat temu przejmując z systemu oświaty placówki opiekuńczo-wychowawcze;

5) zbudowanie systemu dofinansowania sytemu wsparcia rodziny - na poziomie samorządów gminnych i systemu pieczy zastępczej – na poziomie samorządów powiatowych, pozwalającego na zapewnienie odpowiednich wynagrodzeń dla rodzin zastępczych oraz na wystarczające środki dla systemu wsparcia rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej (z uwzględnieniem odpowiednich dochodów lub subwencji dla samorządów powiatowych).

6) uruchomienie efektywnego systemu wsparcia rodziny poprzez wdrożenie rekomendacji wskazanej na początku niniejszego pisma oraz poprzez wprowadzenie wymogów zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej specjalistów wsparcia rodziny i dziecka np. psychologów, pedagogów, terapeutów itd.);

7) odpowiednie przygotowanie rodziców biologicznych do przyjęcia powrotnego dzieci z pieczy zastępczej, by unikać ponownego umieszczania dzieci w pieczy zastępczej, oraz uruchomienie systemu wsparcia rodzin biologicznych po przyjęciu dziecka powracającego z pieczy zastępczej i monitorowanie sytuacji dziecka i rodziny biologicznej przez co najmniej rok po powrocie dziecka z pieczy rodzinnej;

8) uruchomienie stałej realnej współpracy samorządów gminnych, pracujących z rodzinami biologicznymi z samorządami powiatowymi, prowadzącymi rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze w celu niesienia pomocy dzieciom, odpowiednio do ich zdiagnozowanych potrzeb, np. poprzez wprowadzenie wymogu uczestnictwa koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w gminnych zespołach okresowej oceny sytuacji dziecka w rodzinie biologicznej lub oceny rodziny biologicznej (w przypadku przebywania dziecka w pieczy) – uruchamianych zgodnie z rekomendacją (

9) zbudowanie realnego systemu wsparcia usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej (wsparcie mieszkaniowe, realne finansowe oraz w poszukiwaniu pracy): w tym wprowadzenie profesjonalnego opiekuna usamodzielnienia; ale też np. uruchomienie w Powiatowych Urzędach Pracy narzędzia finansowego dedykowanego wsparciu usamodzielnianych wychowanków wchodzących na rynek pracy; przypominamy, że Powiatowe Urzędy Pracy mają narzędzia tylko dla długotrwale bezrobotnych; lub uruchomienie środków z Funduszu Sprawiedliwości na pomoc dla usamodzielnianych, którzy są osobami pokrzywdzonymi; wprowadzenie świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków w wysokości kwoty świadczenia na wychowanka w rodzinie;

10) wprowadzenie obowiązkowych pełnych szkoleń kompetencyjnych dla spokrewnionych rodzin zastępczych;

11) reforma prawna systemu wsparcia rodziny i sytemu pieczy zastępczej; w tym umożliwiająca wprowadzanie nowych form pracy z rodziną biologiczną i z dzieckiem oraz wsparcia w połączeniu z zasobami systemu pieczy zastępczej (np. skandynawski czy holenderski system okresowych rodzin zastępczych z równoległą intensywną specjalistyczną pracą z rodziną biologiczną); których skuteczność sprawdzono już w innych krajach;

12) wprowadzenie dla samorządów gminnych odpłatności w wysokości 100 % kosztów ponoszonych przez samorządy powiatowe na rzecz dzieci w pieczy zastępczej (np. na wzór odpłatności gmin za osoby umieszczane w domach pomocy społecznej; przewidujemy, że potrzeba ekonomiczności wydatków spowoduje uruchomienie systemu wsparcia rodzin biologicznych, który jest tańszy niż piecza zastępcza);

13) reforma sądownictwa rodzinnego pod kątem **niezwłocznego podejmowania postanowień** dla dobra i w interesie dzieci – w stałej współpracy ze specjalistami systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej;

14) uregulowanie form zatrudniania rodziców zastępczych (np. w formie umów o pracę czy kontraktów – przy jednoczesnych zmianach w kodeksie pracy), pozwalających na godziwe wynagrodzenie oraz na rozwiązanie problemu głodowych w obecnym systemie przyszłych emerytur;

15) wprowadzenie systemu preferencji, np. dodatki za pracę w trudnych warunkach, dodatki emerytalne, i ulg np. podatkowych dla rodziców zastępczych;

16) wprowadzenie szkoleń z pierwszej pomocy jako obowiązkowego elementu szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych;

17) wskutek narzędzia finansowego „polski ład" powiaty utraciły istotną część dochodów, stąd konieczność wprowadzenia **ustawowego uregulowania stałego wsparcia finansowego** dla pieczy zastępczej w powiatach;

18) wprowadzenie wzoru legitymacji koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i innych pracowników realizujących zadania koordynatora (pracownicy realizujący zadania w terenie);

19) wprowadzenie wymienności szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych i rodziców przysposabiających, np. opcja szkoleniowych modułów wspólnych i specjalistycznych uzupełniających oraz wymienność rodzin przysposabiających i zastępczych.

Proponujemy też pilne interwencyjne zmiany w aktualnie funkcjonującym systemie pieczy zastępczej, które pozwoliłyby na efektywniejsze funkcjonowanie systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej do czasu opracowania i wdrożenia zmian systemowych:

1) odejście od likwidacji miejsc w pieczy instytucjonalnej do czasu wyjścia systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej z obecnego kryzysu, w tym proponujemy odblokowanie czasowych zezwoleń na tworzenie nowych małych placówek opiekuńczo-wychowawczych, gdyż rodziny

zastępcze nie przyjmą rodzeństw 5, 6, 7 czy 8-osobowych; proponujemy też okresowe zawieszenie limitów liczby dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;

2) uregulowanie zapisów w sposób jednoznaczny ustalających pokrywanie przez samorządy gminne kosztów koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; niejednoznaczność wprowadzonych w tym zakresie przepisów powoduje dziś długotrwałe spory, w tym sądowe, między instytucjami, które winny skupiać się na współpracy na rzecz dobra dziecka;

3) jednoznaczne uregulowanie przepisów normujących odpłatności między samorządami powiatowymi w zakresie pokrywania kosztów ponoszonych na rzecz dzieci umieszczonych w zastępczej pieczy rodzinnej w innym powiecie (w tym kosztów świadczeń fakultatywnych oraz kosztów zatrudniania koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej);

4) uregulowanie prawne, pozwalające z urzędu na przyznawanie rodzinom zastępczym uprawnień związanych nie tylko z pieczą bieżącą, ale i z kierowaniem dziećmi;

5) wprowadzenia regulacji prawnych, pozwalających na ustalanie i ściąganie odpłatności rodziców biologicznych przebywających poza granicami Polski;

6) odejście od szykanowania formalnego i prawnego za pozostawienie dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej np. pod opieką dorosłego członka rodziny rodzica zastępczego;

7) poprawa warunków pracy i płacy asystentów rodzin i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, m.in., przez nadanie im przywilejów zawodowych pracowników socjalnych, takich jak dodatki za pracę w terenie oraz dodatkowe urlopy, czy też wprowadzenie kwoty minimalnego wynagrodzenia dla tych grup zawodowych;

8) zmiana liczby rodzin objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na liczbę dzieci objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, by wyeliminować przypadki, że koordynator, zajmując się ustawowo 15 rodzinami, ma pod opieką ponad 40 dzieci;

9) podniesienie wynagrodzeń pracowników systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej do poziomu wynagrodzeń pracowników oświaty, którzy przy mniejszej liczbie godzin tygodniowo zarabiają obecnie dwukrotnie więcej;

10) zmiana art. 54 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w obecnym kształcie poprzez dodanie sformułowania „...**posiadającą POZYTYWNĄ opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**..." Uzasadnienie: Aktualny zapis ustawy obliguje starostę do zawarcia z wnioskodawcą umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej nawet w sytuacji, kiedy opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest negatywna. Taki stan prawny nie ma uzasadnienia, np. w sytuacjach, kiedy wnioskodawca pełniąc przez 3 lata funkcję rodziny zastępczej niezawodowej nie wypełniał swej funkcji w sposób prawidłowy lub chce być rodziną zawodową dla jednego dziecka;

11) wpisanie do ustawy konieczności sfinansowania przez budżet państwa wprowadzenia i prowadzenia rejestru pieczy zastępczej przez system teleinformatyczny w powiatowych centrach pomocy rodzinie (w tym też np. zatrudnienie pracownika do uzupełniania na bieżąco wymaganych informacji);

12) zmniejszenie szczegółowości centralnego rejestru pieczy zastępczej – np. w oparciu o doświadczenia ośrodków adopcyjno-opiekuńczych w ich pracy z centralnym rejestrem systemu przysposobienia;

13) odejście od faktycznego karania aktywnych w pozyskiwaniu kandydatów na rodziców zastępczych samorządów powiatowych, polegającego na umieszczaniu bez ich zgody dzieci spoza powiatu; taka sytuacja demotywuje samorządy w procesie pozyskiwania nowych rodziców zastępczych;

14) wprowadzenie obowiązku refundowania świadczeń fakultatywnych przez samorządy pochodzenia dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej;

Problem wypracowania rozwiązań uruchamiających efektywne systemy wsparcia rodziny biologicznej (poziom samorządów gminnych) i współpracę z systemami rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej (poziom samorządów powiatowych) jest jednym z najważniejszych problemów do pilnego rozwiązania, gdyż niska efektywność systemu wsparcia rodziny biologicznej na poziomie samorządów gminnych jest wskazywana jako jedno z głównych źródeł obecnego kryzysu liczbowego pieczy zastępczej.

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

SEKRETARZ STANU
Aleksandra Gajewska

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/
DD-I.055.4.2025.ES

ZAWIADOMIENIE
O SPOSOBIE ZAŁATWIENIA PETYCJI

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870), w związku z petycją w sprawie zmian w systemie pieczy zastępczej, uprzejmie informuję:

Aktualnie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej trwają zaawansowane prace nad przygotowaniem zmian legislacyjnych w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Tworząc konkretne regulacje resort rodziny ma na uwadze aktualną sytuację niewystarczającej liczby miejsc w pieczy zastępczej. Zauważalna jest również potrzeba wzmocnienia systemu wsparcia rodzin i dzieci oraz współpracy między poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego, jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz sądami.

Resort rodziny planuje przedstawienie w najbliższych tygodniach propozycji zmian środowiskom związanym z systemem wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Aleksandra Gajewska
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa